

Nr 362.

Af herr **Räf**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående fördelning af medel till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder.

Vid 1909 års riksdag väckte jag en motion (Nr 268) om, att någon del af de medel, som enligt 25 § af Kungl. förordningen angående försäljning af brännvin skola afsättas till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder, måtte utdelas till landstingen för att inom respektive län användas till nu angifvet ändamål. Jag hoppades nämligen, att de olika länsnykterhetsorganisationerna och således äfven Jönköpings läns nykterhetsförbund därigenom skulle erhålla något understöd af dessa medel. Men motionen afstyrktes af statsutskottet och afslogs af Riksdagen.

Jönköpings läns nykterhetsförbunds styrelse ingaf då under senare tid af samma år en af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län tillstyrkt underdånig skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om att till understöd för uppförande af ett nykterhets hotell i staden Jönköping erhålla ett större eller mindre belopp af samma medel. Men Kungl. Maj:t resolverade, att bidrag till sådana ändamål ej kunde anses ingå i de med dessa medels afsättning afsedda ändamålen.

Med anledning af allt detta tager jag mig härmed friheten väcka följande motion.

I den riksdagsdebatt, som föranledde Riksdagens skrifvelse af 12 maj 1902 äfvensom i samma riksdagsskrifvelse har man att söka motiven till Kungl. Maj:ts proposition nr 79 med förslag till förordning angående försäljning af brännvin samt därpå föranledd nu gällande brännvinsförsäljningsförordning. Och dessa motiv voro, enligt hvad särskilda utskottet nr 2 vid 1905 års Riksdag betonar, att erhålla »bestämmelser, hvarigenom en med billighet och rättvisa öfverensstämmande fördelning af försäljningsafgifterna skulle kunna åvägbringas».

Det är nämligen så, att icke blott den kommun, hvari brännvinsbolag finnas, utan äfven angränsande kommuner, »åfå vidkännas dryga utgifter i form af polis-, fångvårds-, fattigvårds- och hospitalskostnader etc. med anledning af den dryckenskap, den osedlighet och den nöd, som

följer af brännvinsbolagens verksamhet», hvarföre det också vid antagande af vår nuvarande brännvinsförsäljningsförordning ansågs »nödvändigt att se till, att åtminstone någon del af brännvinsbolagens vinst anslås till åtgärder, afsedda att förekomma dryckenskap, hvarigenom ock den ekonomiska fördelen vinnes, att utgifterna till fattigvård, fångvård etc. kunna nedbringas», såsom det heter i den motion, hvars grundsats 1905 års särskilda utskott funnit »böra vinna beaktande» och som föranledde samma utskott tillstyrka Riksdagen att afsätta ett belopp, motsvarande en procent af samtliga brännvinsmedlen för hela riket att användas till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder. I princip blef detta äfven Riksdagens beslut.

De riksdagsmän, som med sin röst bidrogo till detta beslut, hade således all anledning förmoda, att de olika kommunerna och länen skulle, vid »en med rättvisa och billighet öfvensstämmande fördelning», få se »åtminstone någon del af brännvinsbolagens vinstmedel anslås till åtgärder afsedda att användas till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder» inom respektive kommun, län etc. Men denna förmodan eller förhoppning har hittills blifvit gäckad. Ty af den s. k. brännvinsprocenten har mig veterligt aldrig anslagits ens något belopp till någon kommun, något landsting eller läns nykterhetsorganisation för främjande af nykterhet och motarbetande af de följder, som brännvinsbolagen vållat inom samma kommun eller län.

I motiven till nyss åberopade motion, hvars grundsatser godkändes och upptogos af särskilda utskottet vid 1905 års Riksdag och som således gifvit upphofvet till nuvarande stadgande om »brännvinsprocenten», heter det vidare: »Nykterhetsverksamheten har hos oss hufvudsakligen ledts, utförts och bekostats af enskilda, oftast af personer i små ekonomiska villkor. Det torde ej vara för tidigt, att staten beslutar sig för en kraftigare insats i denna verksamhet och sålunda söker i någon mån förverkliga de vackra grundsatser, som utgöra kärnan i det s. k. göteborgssystemet». Och i direkt anslutning till dessa motiv hemställde motionen om den i lag sedermera fastställda »brännvinsprocenten».

Nu är det så, att denna nykterhetsverksamhet inom Jönköpings län utförts af just »personer i små omständigheter», förenade till en nu tjuguarig samfällid organisation, Jönköpings läns nykterhetsförbund. Dess både stadgar och arbete torde också, enligt hvad jag här nedan vill försöka uppvisa, minst lika mycket som de organisationers, hvilka hittills erhållit större eller mindre del af brännvinsprocenten, motsvara såväl nyss nämnde motions som särskilda utskottets framställning och nu gällande brännvinsförordnings bestämmelser för medlens rätta användning. Att denna länsorganisation också fortfarande äger behörig

stadga och allmänt förtroende, torde bäst framgå af dess årsberättelse. Det berättigade uti att äfven denna verksamhet tilldelas någon del af den s. k. brännvinsprocenten för att ännu bättre kunna »förverkliga de vackra grundsatser, som utgöra kärnan i det s. k. göteborgssystemet», torde således icke kunna förnekas.

I den Jönköpings läns nykterhetsförbunds här ofvan åsyftade årsberättelse, omfattande verksamhetsåret 1909, och hvilken vederbörande utskott torde sätta mig i tillfälle att vid behof förete, finner man på sidan 134 samma nykterhetsförbunds stadgar, hvilka i deras 2 § angifver förbundets ändamål vara »att i direkt fortsättning af det inom vårt land sedan ett halft århundrade på kristlig tro började och i samma anda intill våra dagar fortgående arbetet i nykterhetens tjänst, tillvarata alla till buds stående ej lagstridiga medel för att genom inverkan på öfvertygelse och lagstiftning på alla lofliga sätt bekämpa rusdrycksförbrukningen i vårt land, hvartill i första hand fordras att söka åvägbringa enig samverkan mellan alla verkliga nykterhetsvänner inom länet». På sidan 130 angifvas namnen på förbundets samtliga styrelsemedlemmar. På sidorna 22 och 23 förekommer förbudsomröstningens inom Jönköpings län resultat år 1909, hvilket resultat i den af generalsekretären för förbudsomröstningen utarbetade redogörelsen betecknats såsom det vackraste i landets samtliga län och torde tala för, att nykterhetsarbetet inom Jönköpings län måste vara ganska väl organiseradt och hafva slagit sig igenom befolkningens olika lager och klasser.

Af föregående årsberättelser framgår också, att Jönköpings läns nykterhetsförbund genom minst 4,000 kristligt-moraliska och vetenskapliga föredrag för alla åldrar och klasser af åhörare, minst 100 föredrag för länets folkskolebarn samt genom spridande af god nykterhetslitteratur bland alla samhällsklasser m. m. i hög grad bidragit till detta lyckliga förhållande.

Att Jönköpings läns nykterhetsförbund åtnjuter allmänt förtroende inom länet torde i någon mån framgå däraf, att det af länets landsting under årens lopp fått emottaga öfver 7,000 kronors understöd, från hushållningssällskapet 1,200 kr., från ett 40- å 50-tal af länets kommuner 5,100 kr., från länets hushållningssällskaps ordförande, hr grefve James Hamilton, en byggnadsfond, som dock icke får användas till annan nykterhetsverksamhet, på 10,000 kr. o. s. v. Och att detta förtroende fortfarande gör sig gällande torde framgå af sidorna 123—126 i årsberättelsen, där man finner att förbundet år 1909 erhållit understöd af ett åttiotal föreningar och 47 kommuner inom Jönköpings län samt dessutom utaf länets både landsting och hushållningssällskap.

Af sidorna 127—129 framgår att ordentliga räkenskaper föras och behörig revisionsberättelse afgifves.

Nu är det emellertid så, att den allt mer och mer utvidgade Jönköpings läns nykterhetsförbunds verksamhet »till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder» också kräver allt större och större utgifter och att behållningen i verksamhetskassan den 31 dec. 1909 enligt sidan 128 i ofta omnämnda årsberättelse var endast kronor 398: 26.

Det är således på grund af de motiv, hvarpå föreskriften om brännvinsprocenten i 25 § stöder sig, samma paragrafs ordalydelse och det stora behof, hvori samma nykterhetsförbund f. n. befinner sig, som jag vågat motionera om bidrag till dess verksamhet.

I fråga om beloppets storlek, synes det mig att man, vare sig hänsyn toges till Jönköpings läns invånareantal eller Jönköpings läns nykterhetsförbunds antal medlemmar, som enligt sidan 101 i dess årsberättelse för år 1909 var 20,760 personer, vid en jämförelse med, hvad andra nykterhetsorganisationer under de senaste åren bekommit af denna brännvinsprocent, nu borde för Jönköpings läns nykterhetsförbund kunna påräkna tio- à femtontusen kronors anslag. Men då det måhända skulle röna mera motstånd, ifall framställning gjordes om ett större, låt vara ifrån alla synpunkter berättigadt belopp, så öfverlämnar jag åt vederbörande utskott att närmare fixera summans storlek, som jag dock hoppas icke måtte komma att understiga 5,000 kronor.

Jag hemställer alltså härmed om,

att Riksdagen måtte besluta att vid fördelning af de medel, som enligt 25 § i nu gällande förordning angående försäljning af brännvin äro eller blifva afsatta till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder, för fullföljande af samma ändamål inom Jönköpings län och under de villkor, som af Kungl. Maj:t pröfvas lämpliga, tilldela Jönköpings läns nykterhetsförbund 5,000 kronor.

Stockholm den 25 april 1911.

E. Räf.

I motionens syfte instämma:

Bernhard Nilsson. *Edvard Johansson.* *Carl F. Sjöberg.*

M. Johansson. *J. A. Jonsson.*